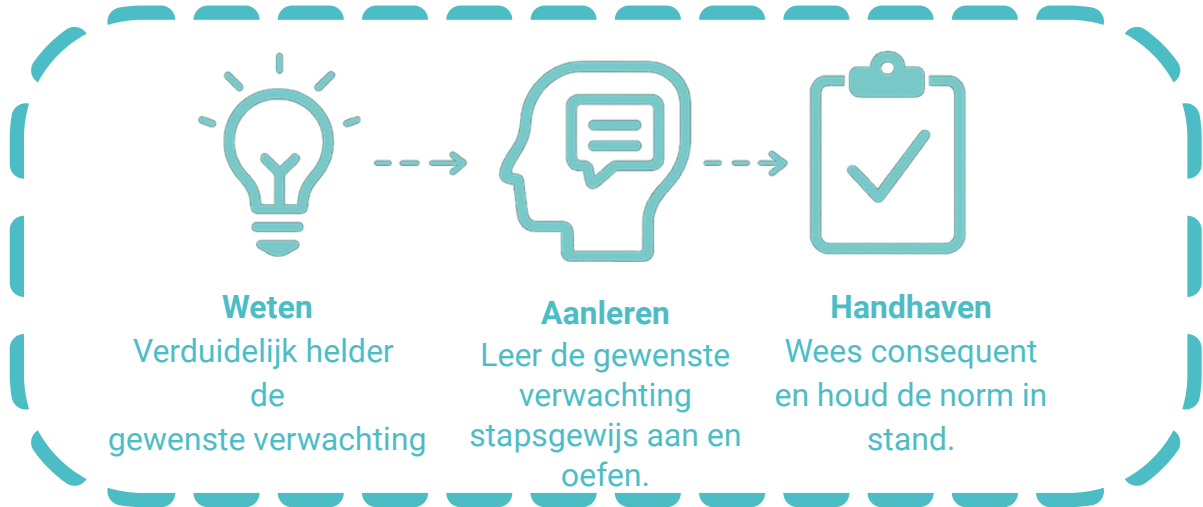

Sterk klasmanagement

Stappenplan regels en routines installeren

- Zet in op **preventief klasmanagement**.
- Hierbij kan het installeren van regels en routines een krachtig hulpmiddel zijn.
- Ontwikkel ook **gewoonteroutines** voor gedrag en werkhouding in functie van leren en ontwikkelen
- **Consistentie** ligt aan de basis.

Gebruik de 8 tips voor leraren.

De scan regels en routines geeft je een beginsituatieanalyse van je school of van je klas.

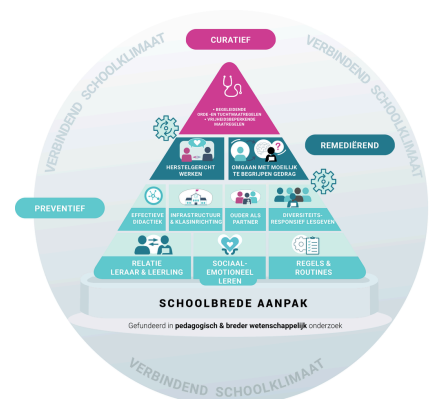

Gebruik het document van 'Groepsdynamiek' en de kijkwijzer 'Groepsproces in je klas.'

Bouwsteen
regels en
routines

Bron: Regie in de klas, Tom Bennett

Sterk klasmanagement

Stappenplan regels en routines installeren

Criteria

1. Voorspelbaarheid en consistentie

Regels, afspraken en routines moeten consequent op dezelfde manier uitgevoerd worden.

Dit creëert structuur, voorspelbaarheid en een veilig leerklimaat.

→ *Helpt leerlingen sneller automatiseren en vermindert cognitieve belasting.*

Consistentie doorheen de school versterkt het effect op gedrag en leerprestaties.

2. Duidelijke verwachtingen en grenzen

Een routine werkt alleen als de verwachtingen duidelijk, expliciet en ondubbelzinnig zijn.

Regels, afspraken, routines zijn er voor iedereen ook voor leraren, ouders, externen om zich daar aan te houden.

→ *Duidelijkheid is essentieel voor een sterk klasklimaat en brede basiszorg.*

3. Expliciete instructie

Routines moeten systematisch **aangeleerd** worden:

De leraar legt uit wat en waarom, demonstreert, oefent samen met leerlingen, en laat leerlingen zelfstandig uitvoeren.

→ *Dit bevordert nauwkeurigheid, vlotheid en autonomie.*

4. Ondersteunen van aandacht en werkgeheugen

Goede routines verminderen de hoeveelheid informatie die een leerling bewust moet verwerken, waardoor er meer cognitieve ruimte ontstaat voor leren.

→ *Routines "ontlasten" de prefrontale cortex en geven leerlingen meer focus.*

5. Herhaling en duurzaamheid

Routines moeten voldoende getraind worden zodat ze automatisch worden uitgevoerd.

→ *Door herhaling wordt een routine verankerd in het langetermijngeheugen en vermindert het aantal onderbrekingen.*

6. Ondersteuning van executieve functies - 21ste eeuwse vaardigheden

Effectieve routines houden rekening met de vaardigheden die leerlingen nodig hebben om ze te volgen (zoals aandacht, planning, ...).

→ *Routines helpen leerlingen om deze executieve functies en 21ste eeuwse vaardigheden op te bouwen.*

7. Krachtige leeromgeving

Routines moeten bijdragen aan een veilig, voorspelbaar klasklimaat, zeker voor leerlingen met specifieke behoeften.

→ *Een gestructureerde, inclusieve benadering ondersteunt alle leerlingen.*

8. Beperken van onderbrekingen en maximaliseren van leertijd

Routines moeten efficiënt zijn en onderbrekingen minimaliseren, zodat de onderwijstijd toeneemt.

→ *Minder ruis betekent meer tijd voor leren.*

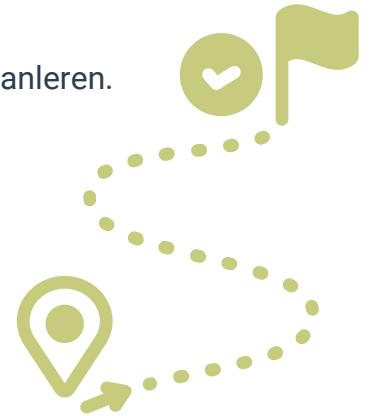
Sterk klasmanagement

Stappenplan regels en routines installeren

Plan van aanpak

- Vertrek vanuit **schooleigen visie en waarden** en koppel hier schoolbrede regels, afspraken en concrete gedragsverwachtingen aan.
- Brede beeldvorming via de **kijkwijzer groepsproces** in je klas.
- Stem gedragsstrategie af aan de **context** alsook aan de leerling.
- Denk na over de **verschillende situaties** waarin je gewenst gedrag wil aanleren.
Bijvoorbeeld:
  - hoe je je rustig verplaatst van de speelplaats naar de klas
  - hoe je de klas binnenkomt
  - hoe je de les in alle rust start en eindigt
  - hoe je materiaal haalt en wegbrengt
  - hoe je vragen stelt na uitleg van de leraar
  - hoe je groepswork aanpakt
  - hoe je toetsen maakt
- **Selecteer** het gewenste gedrag dat je wil aanleren.
- Installeer routines **die een klas goed laten draaien**.
- Installeer zoveel mogelijk **schoolbreed**.
- Zorg dat de gewenste verwachting overeenstemt met het **ontwikkelingsniveau van de leerlingen**.
- **Bespreek** de routines.
Bijvoorbeeld:
  - *stille tijdens een instructie betekent...*
  - *dit is wat ik bedoel met in stilte naar binnen komen...*
  - ...
- Zet in op **looproutes**: hoe ga ik bijvoorbeeld materiaal halen, hoe breng ik terug? Oefen dit.
- **Visualiseer** de routines en gedragsverwachtingen.
- **Oefen** dit tot het perfect verloopt - wees consequent.
- Zet in op **herhaling**: na elke vakantieperiode, na een weekend, ...
- Neem **voldoende tijd en aandacht** om regels en routines **te bekrachtigen of bij te sturen**.
Als je iets tactisch negeert, neem het dan altijd later op.
- Geef korte en effectieve feedback, corrigeer op een geduldige manier.
- Gebruik altijd **verbindende communicatie**.
- Als je merkt dat een leerling meer moeite heeft dan anderen, bespreek je dit **individueel** op een **verbindende manier**.
Bijvoorbeeld:
  - *Ik verwacht ook van jou dat je stil bent, hoe pakken we dat aan?*
- Koppel na het installeren en voldoende oefenen ook **consequenties** aan het niet naleven van de regels en routines en leef deze na. *Je kan deze ook samen met de leerlingen opstellen.*

Mogelijke strategieën:

- **Verhelder**: heeft de leerling begrepen wat van hem verwacht wordt?
- **Herinner** aan de afspraak.
- **Focus** op wat de leerling moet leren om zich aan de afspraak te houden.
Wat heeft de leerling nodig om het verwachte gedrag te kunnen stellen?
- Moedig aan - stimuleer de leerling.
- Beschouw **straf** als een vorm van ontmoedigen.
- Zet in op **herstel**.

Gebaren - tekens

Bron: Teach like a champion Doug Lermov

Inspiratie

ALGEMEEN

- Spreek **schoolbrede gebaren - tekens** af.
- Train deze op regelmatige basis.
- *Je kan niet verwachten dat je leerlingen dit na één of twee keer al kunnen.*
- Gebruik de model-strategie: *Ik doe het voor. Wij doen het samen. Jullie doen het. Jij doet het alleen.*

STILTE-
INSTRUCTIE

- Hands in de lucht.
- Hand in lucht + vingers laten aftellen.
- Gebruik **handritmiek of slogan**: klap een ritme en de leerlingen klappen na en na de laatste klap meteen armen gekruist...
- Werkhouding aanleren (zoals SARK - VLORK)

HULP

- Noteer op het bord of vooraan zichtbaar: *'Mij mag je om hulp vragen'*.
- Leerlingen hangen hun naamkaartje op als ze hulpcoach kunnen zijn.
- Leerlingen leggen een kaart op de bank als ze hulp nodig hebben.

- Kaartjes met duimen omhoog/omlaag: *Het lukt alleen - het lukt niet alleen.*
- *Leer hen werken met een stappenplan.*

WC

- 3 vingers in de lucht
- Leg kaartje op de bank.
- Werk met kaartjes: *tijdens de instructie kan je niet naar toilet bijvoorbeeld.*

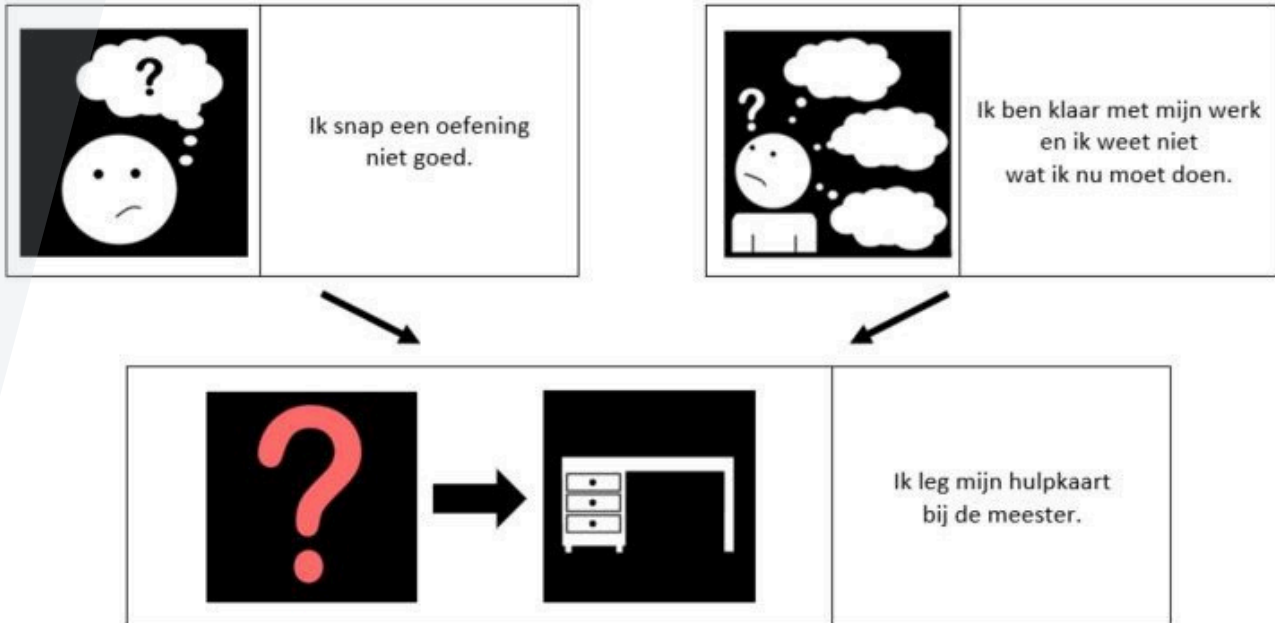
Ik ben klaar

- Voorzie vooraf materialen wanneer een leerling klaar is.
- Zoek naar opdrachten die weinig uitleg vragen.
- Bespreek vooraf de opdracht - plaats waar deze materialen liggen.
- Leg deze op een strategische plaats (via vastgelegde looplijn)
- Voorzie verdiepende materialen (rond zelfde doelstelling)
- Leer ze werken met een **stappenplan**.

Stappenplan zelfstandig werk

Inspiratie

Kan ik verder met andere oefeningen?

ja

nee

Bron: Hulp vragen tijdens zelfstandig werk: Stappenplan - Downloadbaar lesmateriaal - KlasCement

TREK-JE-PLAN

- 1. BREIN**
Kan ik het antwoord zelf?
- 2. BOEK**
Kan ik het antwoord vinden? Op papier of online
- 3. BUUR**
Kan een klasgenoot me helpen?
- 4. BAAS**
Weet de leraar meer?

KLASSE

Sterk klasmanagement

Inspiratie

Reflectiekaartjes voor de leraar

Hoe begroeten we elkaar
bij het begin van de dag?
Hoe sluiten we de dag af?

Hoe start ik de dag?
Rustig of gehaast?

Heldere verwachtingen
Voorspelbaarheid
Betrokkenheid

Hoe komen de leerlingen de
klas /gang binnen?

Hoe consequent ben ik in
het naleven van gemaakte
afspraken?

Sterk klasmanagement

Inspiratie

Reflectiekaartjes voor de leraar

Hoe start ik een les op een voorspelbare manier?

Hoe weten leerlingen wat er van hen verwacht wordt bij het binnenkomen?

Heldere verwachtingen
Voorspelbaarheid
Effectieve didactiek

Wat leg ik klaar voor de les begint?

Ziet mijn klasindeling/ lokaal eruit in functie van mijn lesdoel?

Sterk klasmanagement

Inspiratie

Reflectiekaartjes voor de leraar

Hoe zie ik dat leerlingen
aandachtig luisteren?
Hoe vraag ik aandacht?

Hoe wordt er geoefend op
het creëren van een goede
werkhouding?

Heldere verwachtingen
Voorspelbaarheid
Sociaal-emotioneel leren

Wat verwacht ik van
leerlingen wanneer ze iets
willen zeggen tijdens de les?

Welke symbolen/gebaren
worden er hiervoor
gehanteerd?

Sterk klasmanagement

Stappenplan regels en routines installeren

Scenario om met de scholen aan de slag te gaan

Stap 1: Verkennen

- In gesprek met teamleden (teamleden met leerlingen en eventueel ouders).
- Wat vinden we belangrijk in ons dagelijks handelen?
- Wanneer zijn we trots op onze school?
- Wat mag nooit ontbreken in hoe we met elkaar omgaan?

Stap 2: Clusteren

- Alle opgehaalde woorden en voorbeelden worden verzameld.
- Overlap en samenhang worden gezocht.
- Woorden worden geclusterd tot kernbegrippen.

Stap 3: Kiezen

- Samen kiezen we een beperkt aantal waarden (bijv. 4–6).

Stap 4: Concretiseren

- Wat betekent dit in gedrag?
- Hoe zien leerlingen, collega's en ouders dit terug?
- Waarden worden vertaald naar concreet en zichtbaar handelen: regels en routines.

Stap 5: Borgen

Waarden en regels krijgen een plek in:

- Schoolafspraken
- Lessen en pedagogisch handelen: klasafspraken en routines.
- Communicatie en beleid